

BASIN DUYURUSU

A. MERKEZ BANKASI'NIN PİYASA YAPICILIĞI SİSTEMİNE YAKLAŞIMI

1. Bilindiği üzere, piyasa yapıcılığı sistemi, kamu borç yönetiminin etkinleştirilmesi ve kamu borçlanmasında istikrar sağlanması, Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) ikincil piyasasının derinleştirilmesi ve finansal sistemin geliştirilmesi amaçlarıyla, Mayıs 2000'de Hazine Müsteşarlığı tarafından uygulanmaya başlanmış, ancak bu sistem, Kasım 2000'de ortaya çıkan krizle birlikte fiilen, Mayıs 2001'de de bankalarla imzalanan piyasa yapıcılığı sözleşmelerinin süresinin bitmesi ile birlikte hukuken, sona ermiştir. Hazine Müsteşarlığı, piyasa yapıcılığı sistemini tekrar aktif hale getirmek için 2001 yılında çalışmalara başlamış ve son dönemdeki çalışmalarla yeni sistemin ilkeleri belirlenmiştir. Böylece, piyasa yapıcılığı sistemi 2 Eylül 2002 tarihinde tekrar yürürlüğe girmiştir.

2. Özellikle son birbuçuk yıllık süreçte gerçekleştirilen yapısal reformlar çerçevesinde önemli kurumsal düzenlemeler yapılmıştır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun sürdürdüğü bankacılık reformu, borçlanma disiplini açısından çok önemli olan Kamu Borçlanma Yasası'nın çıkartılması ve Merkez Bankası Yasası'nda bağımsızlığın net bir şekilde teminat altına alınması, yapısal düzenlemelerin en önemlileri arasında yer almaktadır. Özellikle, Hazine'ye kısa vadeli avans imkanının kaldırılması, Merkez Bankası'nın birincil piyasadan Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının ihraç ettiği borçlanma araçlarını satın almasının yasaklanması, Merkez Bankası politikalarının şeffaflığını artırmış, gerçekleştirdiği işlemlerin amaçlarını kamuoyuna daha net bir şekilde anlatma imkanı vermiştir.

3. Nitekim, son birbuçuk yıllık süreçte Merkez Bankası politikaları, Yasası'nda belirtilen fiyat istikrarı temel amacı çerçevesinde sürdürülmektedir. Hemen her basın duyurusunda belirtildiği üzere, bundan sonraki dönemde de Merkez Bankası'nın temel hedefi fiyat istikrarı olacak, fiyat istikrarı temel amacı ile çelişen

her türlü işlemde özenle kaçınılacaktır. Fiyat istikrarına ilişkin politikaların etkin bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli destekleyici amaç finansal istikrar olup, ön şartlardan birisi de döviz, tahvil-bono ve para piyasalarının sağlıklı ve etkin çalışmasıdır.

4. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun gerçekleştirdiği düzenlemeler ve yeniden sermayelendirme programı sonrası Türk Bankacılık sistemi daha sağlıklı bir yapıya kavuşma sürecine girmiştir. Bu çerçevede, Merkez Bankası finansal piyasaların derinleşmesi ve gelişmesi, ayrıca bankaların risk değerlendirme yeteneklerinin yükseltilmesi amaçlarıyla, para ve döviz piyasalarındaki aracılık faaliyetlerinden çekilmektedir.

5. Merkez Bankası dışında etkin çalışan para ve döviz piyasalarının oluşmasının desteklenmesi, finansal piyasalardaki istikrar açısından gerekli, fiyat istikrarı amacı ile uyumlu görülmektedir. Nitekim, Merkez Bankası, temel hedef olan fiyat istikrarı ile uyumlu olarak, finansal piyasalardaki istikrarı artıracak ve finansal piyasaların gelişmesine katkı sağlayacak düzenlemelere büyük önem vermekte, gerekli katkıları yapmaktadır:

- Vadeli döviz işlemleri piyasalarının oluşması için yapılan çalışmaları,
- Döviz satımları ve vadeli işlemler üzerinden alınan vergilerin kaldırılmasının desteklenmesini,
- TRLIBOR düzenlemeleri çalışmalarına katılınması ve desteklenmesini,
- 4 haftalık TL depo ihalelerini,
- Gerektiğinde kullanılmak üzere gün içi repo ihale imkanını,
- Geç likidite penceresi uygulamasını,
- Likidite ihtiyacının ortaya çıkması halinde, yeniden sermayelendirme sürecindeki bankalara repo işlemleri yoluyla likidite imkanının sağlanmasını,

Merkez Bankası'nın finansal piyasaların gelişmesine ve istikrarına yönelik katkıları olarak saymak mümkündür.

6. Para politikasının etkinliğinin artması için finansal piyasaların derinleşmesine ihtiyaç vardır ve piyasa yapıcılığı sisteminin finansal piyasaların derinleşmesine katkıda bulunacağı beklenmektedir. Bu çerçevede, 1 Ağustos 2002

tarihinde Türkiye Bankalar Birliği'nce başlatılan TRLIBOR uygulaması da, ekonomide ihtiyaç duyulan referans faiz oranlarının oluşmasını sağlamaya başlamıştır. Referans faiz oranlarının oluşması, piyasalardaki şeffaflığın artmasına, para piyasalarında sağlıklı bir verim eğrisinin oluşmasına, finansal araçların daha kolay fiyatlandırılması suretiyle vadeli işlemlerin gelişmesine olanak sağlayacak olması nedenleriyle önemli bir gelişme olarak görülmektedir. Piyasa yapıcısı bankaların, TRLIBOR uygulamasında da aktif olacağı ve uygulamanın etkinlikle devamında önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

7. Finansal piyasaların derinleşmesine sağlayacağı katkılar nedeniyle, Merkez Bankası, fiyat istikrarı temel hedefi ile uyumlu olarak, piyasa yapıcılığı sistemini desteklemeye ve piyasa yapıcısı bankalara açık piyasa işlemleri çerçevesinde Türk lirası likidite imkanı sağlamaya karar vermiştir. Geçmiş para kurulu benzeri para politikasının imkan vermediği, ancak enflasyon hedeflemesine yönelen ve dalgalı kur rejimini veri alan para politikası ile tutarlı olan bu destek çerçevesindeki düzenlemeler, mevcut açık piyasa işlemleri çerçevesinde uygulanacak olup, Hazine Müsteşarlığı ile piyasa yapıcısı bankalar arasında düzenlenen sözleşmelere Merkez Bankası'nın taraf olması söz konusu değildir.

B. MERKEZ BANKASI'NIN PİYASA YAPICISI BANKALARA SAĞLAYACAĞI LİKİDİTE İMKANININ GENEL ÇERÇEVESİ

8. Merkez Bankası'nın piyasa yapıcısı bankalara sağlayacağı likidite imkanının genel çerçevesi aşağıdaki gibi olacaktır:

- a) Piyasa yapıcısı bankalara sağlanacak likidite imkanı, söz konusu bankaların 22 Temmuz 2002 tarihinden itibaren Hazine Müsteşarlığı'nın ihraçlarından aldıkları/alacakları (ihale, ihale sonrası teklif, rekabetçi olmayan teklif, halka arz, TAP ve değişim ihalelerinden alınan Türk lirası cinsi kıymetlerin net tutarı esas olup, dövizde endeksli hariç tutulmaktadır) ve itfa edilmemiş DİBS'lerin ihraç değerlerinin yüzde 10'u ile sınırlı olacaktır.
- b) Piyasa yapıcısı bankalar, sağlanan yüzde 10'luk likidite imkanının tamamını kotasyon yöntemi ile yapılacak repo işlemleri için

kullanabilecekleri gibi, söz konusu likidite imkanının en fazla yarısını, Hazine Müsteşarlığı'nca ölçüt kıymet kabul edilen Türk lirası cinsi DİBS'leri Merkez Bankası'na satmak için de kullanabileceklerdir.

- c) Piyasa yapıcısı bankalarla gerçekleştirilecek repo işlemlerinde kotasyon yöntemi kullanılacak olup, faiz oranları Merkez Bankası'nca saptanacaktır. Önümüzdeki uzunca bir dönemde piyasadaki fazla likiditenin devam etmesi beklenmektedir. Dolayısıyla, kısa vadeli para piyasası faiz oranlarının Merkez Bankası borçlanma faiz oranları seviyesinde oluşması beklenmektedir. Merkez Bankası, bu süreçte, piyasa yapıcısı bankalarla gerçekleştireceği repo işlemleri faiz oranlarını, piyasa koşullarını dikkate alarak, Merkez Bankası borçlanma faiz oranı üzerine ilave bir faiz oranı ekleyerek belirleyecek, ancak, belirleyeceği faiz oranının Merkez Bankası Türk lirası borç alma/borç verme kotasyonları ortalamasının üzerine çıkmamasına dikkat edecektir. Piyasa yapıcısı bankalar, repo işlemlerini saat 10:00 - 16:00 arasında gerçekleştirebileceklerdir.
- d) Merkez Bankası piyasa yapıcısı bankalardan gerçekleştireceği ölçüt DİBS alış işlemlerinde, faiz oranlarının piyasa koşullarını yansıtması amacıyla, ihale yöntemini tercih edecektir. Uygulamada likidite ihtiyacı olan bankalar, ölçüt DİBS satma isteklerini Merkez Bankası'na ileteceklerdir. Merkez Bankası, diğer piyasa yapıcısı bankalarla görüşerek, uygun gördüğü DİBS ya da DİBS'ler için tercihen doğrudan alım ihaleleri açacak, ancak, piyasa koşullarını dikkate alarak, alım işlemlerini kotasyon yöntemi ile de gerçekleştirebilecektir. Bir günde gerçekleştirilebilecek toplam DİBS alım miktarı piyasa yapıcısı bankalara tanınan ve yüzde 10'luk toplam likidite imkanının yarısı olan toplam DİBS satış imkanının en fazla yüzde 20'si kadar olabilecektir.
- e) Böylece, Merkez Bankası'nca piyasa yapıcısı bankalara tanınacak likidite imkanının, limitli olması ve işlemlerde kullanılacak yöntemler nedenleriyle, sürekli bir fonlama aracı olmayacağı düşünülmekte olup, işlem faiz oranları piyasa şartlarını yansıtacaktır.

f) Piyasa yapıcısı bankalarla belirlenen limitler çerçevesinde kotasyon yöntemi ile gerçekleştirilecek repo işlemlerinin vadeleri, gecelik (O/N) ve bir hafta olarak belirlenmiştir. Söz konusu repo işlemlerinin faiz oranları, 3 Eylül 2002 tarihinden itibaren, her iki vade için de yüzde 49 olacaktır.

Kamuoyunun bilgisine sunulur.